

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Pfv.II.21.708/2019/7.

A tanács tagjai: Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit a tanács elnöke

Nyíróné dr. Kiss Ildikó előadó bíró

Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna bíró

A felperes: felperes neve (**felperes címe**)

A felperes képviselője:

Dr. Karlosák Edinaügyvéd (**fél címe**)

Az alperesek: I.rendű alperes neve (**I. rendű alperes címe**) I. rendű alperes

Dr. II.rendű alperes neve (**II. rendű alperes címe**) II. rendű alperes

Az alperesek képviselője:

Sopow-Gammer-Nagy Ügyvédi Iroda(**fél címe 2** ügyintéző: dr. Sopow

Tamás ügyvéd) I., II. rendű alperes képviselőjében

A per tárgya: Élettársi közös vagyon megosztása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Tatai Járásbíróság 10.P.20.269/2016/67.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Tatabányai Törvényszék 1.Pf.20.225/2018/15.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet az első- és másodfokú perköltségre, az eljárási, továbbá a fellebbezési illetékre is kiterjedően részben hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja.

Az I. és II. rendű alperesek által élettársi közös vagyon megosztása jogcímén fizetendő összeget személyenként 1.937.910 (egymillió-kilencszázharminchétezer-kilencszáztíz) forintban állapítja meg, amelynek megfizetésére az elsőfokú ítéletben meghatározott időponttól esedékes, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatával együtt az elsőfokú ítéletben megállapított teljesítési határidőn belül kötelesek.

Az I. és II. rendű alperesek által a felperes részére fizetendő első- és másodfokú perköltség összegét személyenként 75.000 (hetvenötezer) forintban, a le nem rótt eljárási és fellebbezési illetékből a felperes fizetési kötelezettségét 123.100 (százhuszonháromezer-száz) forintban, az I. és II. rendű alperesét személyenként 271.500 (kétszázhetvenegyezer-ötszáz) forintban állapítja meg.

A Tatabányai Törvényszék Gazdasági Hivatalának felhívására a felperest 45.060 (negyvenötezer-hatvan) az I. és II. rendű alperest személyenként 83.690 (nyolcvanháromezer-hatszázkilencven) forint állam által előlegezett költség megfizetésére kötelezi.

A további le nem rótt 123.100 (százhuszonháromezer-száz) forint eljárási és fellebbezési illetéket és 45.060 (negyvenötezer-hatvan) forint állam által előlegezett költséget az állam viseli.

Ezt meghaladóan, a keresetet elutasító részében a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. és II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperes részére személyenként 40.500 (negyvenezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a feleket, hogy fizessenek meg az államnak felhívásra a felperes 31.100 (harmincegyezer-száz) forint, az I. és II. rendű alperes személyenként 194.250 (százkilencvennégyezer-kétszázötven)

forint nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

A további, 31.100 (harmincegyezer-száz) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- A felperes és az alperesek 2015. október 4. napján elhunyt édesapja (a továbbiakban: az örökhagyó) 1978. decembertől az örökhagyó haláláig élettársi kapcsolatban éltek. Az élettársi kapcsolat létesítésekor mindketten elvált családi állapotúak voltak, házastársi közös vagyon megosztásaként a felperes 40.000 forinthez jutott, az örökhagyó pedig megszerezte a **T. belterület ... hrsz.-ú, T. D. F. utca ...** számú ingatlant (a továbbiakban: az ingatlan) és vállalta az azt terhelő hitel törlesztését. A felperes és az örökhagyó az élettársi kapcsolat alatt az ingatlanban éltek, 1984. évi házasságkötéséig velük lakott a felperes házasságából született gyermeke is, akinek tartására volt házastársa jövedelme 20%-a, de legalább havi 520 forint alapösszegű gyermektartásdíjat fizetett.
- A felperes az 1996. októberi nyugdíjazásáig a **G. K. Rt.**-nél állt munkaviszonyban. Az 1978 -1987. évek közötti időtartamban elért jövedelme nem ismert; 1988. évben 103.071 forint; 1989. évben 126.435 forint; 1990. évben 148.055 forint; 1991. évben 202.405 forint; 1992. évben 255.374 forint; 1993. évben 286.847 forint; 1994. évben 307.493 forint; 1995. évben 202.909 forint; 1996. januártól októberig 168.000 forint munkabérben és jutalékban; 1996. november hónaptól 2015. október 4. napjáig 13.899.785 forint nyugellátásban részesült. 1998. július és 2004. május közötti időtartamban a nyugdíj folyósítása mellett is dolgozott; elért jövedelme 1.946.500 forint volt.
- Az örökhagyó az 1992. február 29. napján történt nyugdíjazásáig a **V. E. M. Zrt.**-nél állt munkaviszonyban. Jövedelme 1978 - 1982. évek között évi 36.000 forint; 1983. január 1-től 1983. május 31. napjáig 15.000 forint; 1983. június 1. napjától 1983. december 31. napjáig 24.500 forint; 1984., 1985., 1986. és 1987. évben évi 42.000 forint munkabérből; 1988. évben 107.180 forint; 1989. évben 120.892 forint; 1990. évben 162.316 forint; 1991. évben 199.199 forint munkabérből és jutalékból állt. 1992. január-február hónapban 35.975 forint munkabérben és jutalékban, 1992. szeptember hónaptól haláláig 15.010.833 forint nyugellátásban részesült. 1983. május 31. napjáig az akkor még kiskorú alperesek után jövedelmének gyermekenként 20%, de legalább 600 forint alapösszegű; 1983. június 1. napjától 1990. évig gyermekenként 20%, de legalább 700 forint alapösszegű gyermektartásdíjat fizetett.
- A felperes 1978. évben megszerezte a **T. belterület ... hrsz.-ú, T. E. utca ...** számú ingatlan (a továbbiakban: a lakás) tulajdonjogát, amelyet 1978. évtől az 1996. október 4. napján történt értékesítéséig bérbeadás útján hasznosított. A bérbeadásból évi 100.000 forint bérleti díj; az értékesítésből 1.000.000 forint vételár bevétele származott.
- A felperes és testvérei öröklés jogcímén megszerezték a **T. belterület ... hrsz.-ú, T. Sz. B. utca ...** számú ingatlant, amelynek 2014. szeptember 3-i értékesítéséből a felperes 4.125.000 forint összegű vételárhoz jutott.
- A felperes és az örökhagyó az ingatlanban 1987., 1994., 2006. és 2014-2015. években jelentős beruházási munkákat végeztek. Az 1987. évben végzett beruházások költségeire az O.-tól 100.000 forint kölcsönt vettek fel, melyet 1991. évig visszafizettek. Az 1987. évben elvégzett munkák az ingatlan 2017. évi forgalmi értékében - az eltelt időszakban bekövetkezett avulásukat is figyelembe véve - 855.702 forintot; az 1994. évben elvégzett munkák 421.580 forintot; a 2006. évben elvégzett munkák 1.475.060 forintot; a 2014-2015. években elvégzett munkák 2.613.280 forintot jelentettek.
- A felperes 1997. május 10. napján 1997. december 31-i visszafizetési határidővel a lakás eladásából

származó 1.000.000 forintot és további 320.000 forintot, összesen 1.320.000 forintot kölcsön adott az I. rendű alperes házastársának, majd a visszakapott összegből 1.000.0000 forintot gyermekének adott kölcsön, aki azt 2002. május hónapban fizette vissza.

A felperes az **O.** Bank Nyrt.-nél vezetett értékpapírszámlán, lakossági takarékbetét-számlán és mobil betétszámlán tartott különböző összegű megtakarításokat. 2014. március 5. napján az értékpapír számlára 2.731.040 forintot vezettek át, amiből 2.730.000 forintot a felperes úgy kötött le, hogy Kamatozó Kincstárjegyet jegyeztetett. Ez 2015. március 11. napján járt le 2.815.995 forint összeggel, amelyből 2.300.000 forintért Kamatozó Kincstárjegyet jegyzett és 500.000 forintot készpénzben felvett. 2014. szeptember 15. napján a felperes lakossági forint takarékbetét számláján a pénzügyintézet 4.000.000 forintot írt jóvá, amelyet 2014. szeptember 16. napján a felperes befektetési jegy vásárlásával lekötött. Ebből 2015. április 29. napján 1.497.067 forint értékű befektetési jegyet váltott vissza, amelyet jóváírtak a lakossági forint takarékbetét számláján és ugyanezen a napon 1.490.000 forintot vett fel készpénzben. 2015. október 9. napján további 498.368 forint befektetési jegyet váltott vissza és ugyanezen a napon 500.000 forintot vett fel készpénzben. Az értékpapírszámlán az örökhagyó halálakor jelentős összegű megtakarítás volt, a számláról a pénzügyintézet 2016. március 16-án lejárat folytán 2.358.151 forintot, illetve befektetési jegy visszaváltása miatt 2.058.614 forintot vezetett át a lakossági takarékbetét számlára.

Az örökhagyó 2015. október 4. napján végintézkedés hátrahagyása mellett hunyt el. Végrendelete szerint minden vagyonának egyenlő arányban az alperesek az örökösök és minden vagyon holtig tartó hasznélvezeti jogának örökösök a felperes. Hagyatékát az ingatlan, a **B.** ... hrsz.-ú ingatlan, a **Sz.** ... hrsz.-ú ingatlan, továbbá egy személygépkocsi képezte. A felek a hagyatéki eljárásban egyezséget kötöttek: a személygépkocsi kizárólagos örökösök a felperes lett és nem tartott igényt a baji, a szomszédai ingatlanokra és az ingóságokra a végrendelettel biztosított holtig tartó hasznélvezeti jog öröklésére. A közjegyző a felek egyezségét jóváhagyta és a 2016. január 11. napján meghozott és ugyanezen a napon jogerős hagyatékátadó végzésben az ingatlant, továbbá a baji és szomszédai ingatlanokat az alperesek részére adta át azzal, hogy az ingatlanra végrendelet alapján a holtig tartó hasznélvezeti jogot a felperes örökölte, illetőleg a felperes részére adta át a személygépkocsit.

Az ingatlan 2017. évi forgalmi értéke 24.700.000 forint, a felperes holtig tartó hasznélvezeti jogának értéke 4.940.000 forint.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

A felperes elsődleges keresetében annak megállapítását kérte, hogy élettársi vagyonszövetség jogcímén megszerezte az ingatlan 22/100 tulajdoni hányadát és erre tekintettel az alperesek tulajdoni hányada 39/100-39/100-ra módosul azzal, hogy ezen tulajdoni hányadokra a felperes hasznélvezeti joga változatlanul fennmarad. Másodlagosan és harmadlagosan előterjesztett keresetében az élettársi közös vagyon megosztásából eredő megtérítési igény; illetve jogalap nélküli gazdagodás jogcímén kérte az alperesek egyetemleges kötelezését 5.365.622 forint és ennek 2016. január 16. napjától esedékes késedelmi kamatának megfizetésére.

Az alperesek nem vitatták a felperes és az örökhagyó élettársi kapcsolatát. Ellenkérelmükben az elsődleges kereset elutasítását arra hivatkozással kérték, hogy az ingatlanban végzett beruházások nem keletkeztettek tulajdonjogot; a másodlagos és harmadlagos kereset elutasítását pedig azért, mert a felperesnek és az örökhagyónak nem jött létre közös vagyona, így elszámolási kötelezettségük sincs a felperessel szemben; ha esetlegesen lenne, a követelés akkor is elévült. A felperes megtérítési igényének esetleges megalapozottsága esetén követelésével szemben elszámolható az örökhagyó végrendelete alapján az általa megszerzett, az ingatlant terhelő hasznélvezeti jog értéke.

Az első- és másodfokú ítélet

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alpereseket a felperes részére személyenként 2.682.500 forint és 2016. január 16. napjától esedékes késedelmi kamatának a megfizetésére kötelezte. Döntését a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 361. § (1) bekezdésére alapította.

A tanúvallomásokból és az egyéb peradatokból azt állapította meg, hogy a felperes és az örökhagyó jövedelme legfeljebb a megélhetésüket biztosította, az ingatlanon elvégzett beruházások költségeit nem. Bizonyítottanak tekintette ugyanakkor, hogy a felperes jelentős saját vagyonnal: a tatai lakása hasznosításából, majd értékesítéséből befolyó bevétellel és az általa örökölt ingatlan eladásából származó 4.125.000 forinttal rendelkezett. Ebből arra következett, hogy az ingatlanon elvégzett beruházások költségeit a felperes a saját vagyonából fedezte.

Élettársi közös szerzés nem valósult meg, a beruházások pedig az épület szerkezetét nem érintő karbantartási, korszerűsítési, felújítási és más építési munkák voltak, amelyek nem keletkeztettek a felperes javára tulajdonjogot. A felperes elsődlegesen előterjesztett, tulajdonjog megállapítására irányuló keresetét ezért elutasította.

A felperest az ingatlanban bekövetkezett értéknövekedés mértékéig a különvagyonból a különvagyonba történő ráfordításként elszámolási igény illette meg az örökhagyóval szemben, ami az örökhagyó halálával lépett érvényesítési szakaszba és e vonatkozásban az alperesek mint örökösök jogutódnak tekintendők. A felperes és az örökhagyó között nem állt fenn élettársi jogviszony, ezért az alperesek a tartozás megtérítésére jogalap nélküli gazdagodás jogcímén kötelesek, mert nem bizonyították, hogy az örökhagyó a felperes beruházásokkal kapcsolatos igényét a holtig tartó haszonélvezeti jog végrendeleti juttatásával elégítette ki.

Az alperesek fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a keresetet elutasította. Erre irányuló fellebbezés hiányában ítélete nem érintette az elsőfokú bíróság elsődleges keresetet elutasító rendelkezését. A másodlagosan és harmadlagosan előterjesztett kereseti kérelmek egymással látszólagos alaki keresethalmazatban álltak, ezért a másodfokú bíróság a jogalap nélküli gazdagodás jogcímén előterjesztett kereseti kérelmen felül a felperes élettársi kapcsolaton alapuló megtérítési igényét is a felülbírált és megállapította: a keresetet a jogutód alperesekkel szemben is a régi Ptk. 578/G. § (1) bekezdése szerint, élettársi vagyonszövetségből eredő megtérítési igényként kell elbírálni.

A felperes saját vagyonának a felhasználására lefolytatott bizonyítás kiegészítése alapján megállapította: az 1987. és 1994. évben végzett értékelő beruházások költségeinek forrását a felperes állítása szerint is részben az örökhagyóval közösen felvett pénzügyi kölcsön, részben pedig a munkabérük jelentette, ezért ezeket nem lehetett kizárólag a felperes saját vagyonából fedezett beruházásokként értékelni. Az elsőfokú bíróság a felperes által nyújtott magánkölcsön miatt és mobil betétszámlájának a forgalma alapján tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a lakás értékesítéséből befolyt 1.000.000 forintot a felperes az ingatlan 2006. évben, 1.056.709 forint felhasználásával megvalósított értéknövelő beruházására fordította. Az 1987., 1994. és 2006. évben megvalósított beruházásokat tehát az élettársak a közös vagyonból fedezték, ezért a felperes különvagyonának megtérítésére irányuló keresete megalapozatlan. Megilleti azonban élettársi közös vagyon megosztása jogcímén a közös vagyoni beruházások eredményeként az ingatlan értékelkedése a szerzéshez való hozzájárulása arányában.

A felperes értékpapír- és takarékbetét számla forgalmának adatai alapján megállapította: a felperes a 4.125.000 forint örökségből legalább a 2015. április 29. napján felvett 1.490.000 forintot és a 2015. március 11. napján felvett 500.000 forintot (összesen: 1.990.000 forintot) az ingatlan 2014-2015. évi beruházására használta fel. A másodfokú bíróság nem látta bizonyítottanak, hogy a befektetett örökségből az örökhagyó halála után, 2015. október 9. napján felvett 500.000 forint készpénzt a felperes az ingatlanra fordította, mert ezt számlák vagy egyéb bizonyítékok sem támasztották alá.

A felperes és az örökhagyó 2014 - 2015. évi, 2.515.672 forint bekerülési költségű beruházásokat tehát 1.990.000 forint összeg erejéig bizonyosan a felperes különvagyonából fedezték, ez a munkák

értékéhez képest 79%-os különvagyoni arányt jelentett. A másodfokú bíróság ezért a beruházások fogyasztói árindex változásait követő 2017. évi 2.613.280 forint érték 79%-át; 2.064.491 forintot vett figyelembe felperesi különvagyoni hozzájárulásként. A felperes ezt az összeget, továbbá a közös vagyonból (21%-ból) rá eső részt igényelheti az alperesektől.

A felperes és az örökhagyó élettársi kapcsolata alatt befolyt jövedelmének összegére és a szerzési arányra folytatott bizonyítás kiegészítése után az összjövedelmüket 34.909.287 forintban állapította meg; amelyből az örökhagyó jövedelme 16.719.069 forint (47,8%), a felperesé 18.190.218 forint (52,2%).

A másodfokú bíróság az örökhagyó 1978. és 1983. május 31., továbbá az 1983. június 1. és 1987. év közötti munkabérének összegét az örökhagyó volt házastársa és az örökhagyó között gyermektartásdíj felemelése iránt folyamatban volt perben a Tatai Városi Bíróság 1983. június 20. napján meghozott 2.P.20.261/1983/4. számú ítélete alapján, egyéb adatok hiányában az 1984. évi adatokból kiindulva, mérlegeléssel állapította meg. Figyelembe vette, hogy az örökhagyó jövedelmi helyzete 1985-1987. évek között nem változott.

Az örökhagyó részére 1992. szeptember és 2015. október 4. napja közötti időtartamban folyósított nyugdíj összegét a 31-34. számú tájékoztatások alapján állapította meg 15.129.707 forintban.

Nem vitatott tény, hogy a felperes is munkaviszonyban állt az 1978 -1988. évek közötti időszakban, de az elért munkabérének összegét igazoló bizonyíték nem állt rendelkezésre. A másodfokú bíróság a régi Ptk. 578/G. § második fordulata alkalmazásával azt vélelmezte, hogy a felperesnek ebben az időszakban elért munkabére az örökhagyóéval azonos összegű volt. Az 1995., 1996. évi munkabérének és az 1996. novembertől 2015. októberig folyósított nyugdíjának összegét a 31-34. számú tájékoztatások alapján határozta meg.

Az örökhagyó jövedelmének megállapításakor figyelembe vette, hogy munkabérét 1983. júniusig két gyermekre havi 1.200 forint; 1983. június 1. napjától 1990. évig havi 1.400 forint alapösszegű gyermektartásdíj terhelte. Arra tekintettel azonban, hogy 1984. évig a felperes a saját kiskorú gyermekének természetbeni tartására volt köteles, a másodfokú bíróság a szerzési arány meghatározásakor az örökhagyó jövedelmét csökkentő tényezőként 1984. évig kizárólag egy gyermek javára megállapított gyermektartásdíjat vett figyelembe; míg az 1984 -1990. évek közötti időtartamban a munkabérét a két gyermeke javára megállapított gyermektartásdíjjal csökkentett összeggel számolta el. A felperes is részesült gyermektartásdíjban a közös háztartásban nevelt gyermeke után, a másodfokú bíróság azonban ennek összegével nem emelte meg a felperes jövedelmét, mert azt a gyermeke tartására kellett fordítania.

A felperesnek az élettársi kapcsolat létesítésétől 1996. október 4. napjáig a lakás hasznosításából évi 100.000 forint bérleti díj bevétele származott. A lakás bérbeadását azonban az tette lehetővé, hogy az örökhagyó biztosította a felperes és az 1984. évi elköltözéséig a felperes gyermekének a lakhatását. A másodfokú bíróság ezért ezt a bevételt nem kizárólagosan a felperes különvagyónának tekintette, hanem a felperes gyermekének elköltözéséig 50%-ban (évi 50.000 forint), utána 1/3 arányban (évi 33.000 forint) az örökhagyó jövedelmeként is figyelembe vette, mert annak megszerzésében ő is közreműködött.

A felperes és az örökhagyó szerzésben való részesedésének aránya a felperesre kedvezőbben 52,2%-47,8%, ami azt jelenti: a felperes az 1987., 1994., 2006. évi beruházások és a 2014-2015. évi munkák 2017. évi értékéből a különvagyónával nem fedezett részének 52,2%-át igényelheti az alperesektől megtérítési igényként.

Az 1987., 1994., 2006. évi beruházások (2.752.342 forint) és a 2014-2015. évi beruházásból a közös vagyoni rész (548.789 forint) 52,2%-a: 1.723.190 forint; a 2014-2015. évi beruházásból a felperes különvagyona: 2.064.491 forint. Így a felperest megtérítési igényként összesen: 3.787.681 forint illetné meg. A másodfokú bíróság azonban a BH 1984. 225. szám alatt közzétett eseti döntés alapján - amely szerint az élettársak közös gazdálkodásából eredő kölcsönös vagyoni igények rendezésénél arra kell törekedni, hogy az igazság és a méltányosság elve érvényesüljön és egyik élettárs se legyen megrövidítve - figyelembe vette: az örökhagyó végrendelete alapján a felperes az ingatlant terhelő,

vagyoni értékkel bíró dologi joghoz, haszonélvezeti joghoz jutott és az alperesek annak ellenére, hogy állagörökösök, nem juthatnak hozzá az ingatlan birtokához, azt nem használhatják. A másodfokú bíróság ezért a felperest megillető 3.787.681 forinttal szemben elszámolta az ingatlant terhelő holtig tartó haszonélvezeti jogának az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 72. § alapján megállapított 4.940.000 forint értékét. A haszonélvezeti jog értéke meghaladja a felperesnek járó követelés értékét, ezért a másodfokú bíróság megállapította, hogy a haszonélvezeti jog juttatásával a felperes megtérítési igénye az alperesekkel, mint jogutódokkal szemben kielégítést nyert és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetet elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatását és az alpereseket személyenként 2.258.395 forint megfizetésére kötelezését, harmadlagosan az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Megsértett jogszabályhelyként a régi Ptk. 578/G. §-át és a 296. § (1) bekezdését, továbbá a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (3) bekezdését és 206. §-át jelölte meg.

Elsődleges felülvizsgálati kérelmét azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság megalapozott és jogszerű döntéssel állapította meg: az életközösség alatti beruházások költségeinek viselésére kizárólag különvagyonából volt lehetőség, mert egyéb rendszeres jövedelmükből nem tudtak annyit megtakarítani, ami fedezte a beruházásokat.

A másodlagos és harmadlagos felülvizsgálati kérelmét azzal indokolta, hogy a másodfokú bíróság által kiegészített tényállás és az abból levont jogi következtetés téves.

Jogszabálysértően állapította meg a másodfokú bíróság, hogy megtérítési igényének összegébe be kell számolni haszonélvezeti jogának az ellenértékét, ezért az alpereseket nem terheli fizetési kötelezettség. A másodfokú bíróság megalapozatlanul indokolta döntését a BH 1984. 225. számú eseti döntésben kifejtett méltányossági elvvel. Bár a másodfokú bíróság ítéletében az elszámolás szót használta, tartalmát tekintve az beszámítás volt, a beszámítás feltételei azonban hiányoztak. Megtérítési igénye nem számítható be egy olyan vagyoni értékű jogba, ami szintén őt illeti meg még akkor sem, ha a vagyoni értékű jog csökkenti az ingatlan forgalmi értékét. Az igazság és méltányosság elve csak az élettársak egymás közötti jogviszonyára alkalmazható, az alperesek azonban élettársának öröksei és nem élettársai a felperesnek, ezért velük szemben nincs helye a méltányossági szabály alkalmazásának. Az alperesek nem bizonyították, hogy az örökhagyó a vagyonából megvalósított beruházások ellentételezéseként juttatta neki végrendeletével a haszonélvezeti jogot. Elszámolásnak kizárólag ebben az esetben lett volna helye.

A másodfokú bíróság által megállapított tényállás iratellenes, számítási hibát tartalmaz és részben hiányos: nem indokolta, hogy az örökhagyó 1984-1987. évek közötti jövedelmét miért havi 3.500 forintban állapította meg. Erre az időtartamra nem áll irat a bíróság rendelkezésére és a felperes ezen időszakra eső jövedelméről sincs adat. A másodfokú bíróság a törvényi vélelem alapján állapította meg, hogy ebben az időszakban a volt élettársak jövedelme megegyezett. Ebben a körben a megállapított tényállás a régi Pp. 3. § (3) bekezdését sérti, mert a másodfokú bíróság nem hívta fel erre az időszakra a jövedelmek igazolására.

A másodfokú bíróság iratellenesen állapította meg az 1995. és 1990. január és október közötti időtartamban elért jövedelmét: 1995. évben a megállapított 202.909 forinttal szemben 330.633 forint; 1996. január és október közötti időszakban pedig a megállapított 168.000 forinttól eltérően 320.250 forint volt. Tévesen állapította meg az örökhagyó nyugellátását is: 15.129.707 forinttal szemben az ténylegesen 15.010.833 forint; felperes nyugdíja pedig 13.848.129 forinttól eltérően 13.899.795 forint volt.

A másodfokú bíróság a jövedelmének meghatározásánál figyelmen kívül hagyta azt a tanúvallomásokkal bizonyított tény, hogy a nyugdíja mellett 1998. július 1. napjától 2004. április 30. napjáig dolgozott. Tanúvallomásokkal bizonyította a munkavégzés tényét és az elért munkabér összegét is. A munkabér összegének igazolására a felülvizsgálati kérelemhez csatolta a tanúként kihallgatott munkatársának munkaszerződéseit.

A felperes és az örökhagyó jövedelmének megállapítása téves mérlegelés eredménye. A másodfokú bíróság arra hivatkozva, hogy a gyermekének tartásáról az örökhagyóval közös háztartásban gondoskodtak, az örökhagyó jövedelmét csökkentő tényezőként nem a ténylegesen két; hanem csak egy gyermek után fizetett gyermektartásdíjat számolta el. Így kétszer vette figyelembe, hogy a felperesnek gyermeke volt: nem számolta el jövedelemként az utána kapott tartásdíjat; az örökhagyó jövedelmét pedig csak az egyik gyermek után fizetendő tartásdíjjal csökkentette. Az általa kapott tartásdíjat jövedelemként kell figyelembe venni annak elfogadása esetén, hogy gyermekének ellátása mintegy beszámításra került az örökhagyó által fizetett tartásdíjba.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy évi 100.000 forint bérleti díj származott különvagyoni ingatlanának hasznosításából. A bérleti díjat azonban nem a különvagyonaként számolta el, hanem megosztotta közte és az örökhagyó között. A számítási mód azonban megalapozatlan, mert az élettársak jogviszonyára nem alkalmazható az a családjogi rendelkezés, amely szerint az életközösség fennállása alatt keletkezett különvagyon haszna közös vagyon. Az egyik élettárs tulajdonában álló ingatlan bérbeadásából befolyó jövedelem a tulajdonos élettárs külön jövedelmét jelenti (BDT 2015. 3347.).

Az örökhagyó és a felperes jövedelmének megállapítását ezért úgy kérte, hogy a Kúria az örökhagyó jövedelmét egy kiskorú gyermek után fizetendő tartásdíj összegével csökkentse, ugyanakkor a felperesnél vegye figyelembe gyermeke után a volt házastársától kapott tartásdíjat; a lakásbérleti díjat kizárólag a felperes jövedelmeként számolja el és értékelje a nyugdíja melletti munkaviszonyból származó jövedelmét is.

Jogszabálysértően járt el a másodfokú bíróság, amikor a különböző időpontokban elvégzett beruházásokban a felperes és az örökhagyó szerzésének arányát azonosan határozta meg, amely nem a valós és tényleges hozzájárulási arányt mutatja. Az egyes beruházások időpontja meghatározható, ezért minden egyes beruházásnál az adott időszakra irányadó szerzési arányt kell figyelembe venni, ami az 1987. évi beruházásra 16-84%; az 1994. évi beruházásra 30-70%; a 2006. évi beruházásra 38-62%; a 2014-2015. évi beruházásra 51-49% -os hozzájárulási arányt jelent.

A másodfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a 2015 októberében a különvagyonából felvett 500.000 forint készpénzt nem a beruházásra fordította. A másodfokú bíróság előtt személyesen nyilatkozott, hogy ebből fizette ki a beruházás utolsó részét. Ezzel bizonyította, hogy a 2014-2015. évi beruházás a 2.564.451 forint különvagyoni hozzájárulásából valósult meg.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.

A felperes a régi Pp. 275. § (4) bekezdésébe ütközően terjesztett elő három vagylagos felülvizsgálati kérelmet. A jogerős ítélet nem jogszabálysértő, nem sérti a régi Ptk. 296. § (1) bekezdését, mert a jogerős ítélet nem beszámítást tartalmaz, hanem egyfelől egy olyan elszámolást a felek között, amelynek eleme a felperest illető, az örökhagyóval fennállt élettársi vagyonközösségből keletkező megtérítési igény; másfelől a felperes haszonélvezeti jogát jelentő vagyoni jog értéke, amellyel az alperesek, mint állagörökösök ingatlanának értéke csökken, a rendelkezési jog pedig az alpereseket értelemszerűen mindaddig nem illeti meg, amíg a felperes haszonélvezeti joga fennáll az ingatlanon.

Nem jogszabálysértő, hogy a másodfokú bíróság az élettársak közös gazdálkodásából eredő kölcsönös vagyoni igények rendezésénél az igazság és méltányosság elvének érvényre jutására törekedett. A felperes által vitatott eseti döntés alkalmazása nélkül, az Alaptörvény preambulumból és a bíróságok szervezetéről szóló 2011. évi CLXI. törvény 1. §-ából is az következik, hogy a bíróságok az ügyeket a méltányosság és az igazságosság gyakorlásával bírálják el. Az adott ügyben alkalmazható a másodfokú bíróság által hivatkozott eseti döntés is: a felperes megtérítési igényének

elbírálásánál abból kellett kiindulni, hogy az élettársak között milyen viszonyok keletkeztek az élettársi kapcsolat alatt. Ennek tisztázása után vizsgálható, hogy az alpereseket mint az örökhagyó jogutódjait az általuk örökölt vagyomból milyen megtérítési igény terheli.

A felülvizsgálati kérelemben a felperes a bizonyítékok mérlegelését támadta annak ellenére, hogy a felülvizsgálati eljárásban nincs helye felülmérlegelésnek, a bizonyítékok ismételt egybevetésének és értékelésének. Jogszabálysértést a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelése alapozhat meg. A másodfokú bíróság mérlegelése mindenben megfelelt a régi Pp. 206. § (1) bekezdésében írtaknak, ezért a mérlegeléssel megállapított tények felülbírálatára nincs jogi lehetőség.

Az eljáró bíróságok nem sértették meg a régi Pp. 3. § (3) bekezdését: az elsőfokú bíróság 13. sorszámú végzésében tájékoztatta a felperest arról, hogy neki kell bizonyítania az örökhagyó halálakor fennálló élettársi vagyonszövetség körét, értékét és a hozzájárulás mértékét, arányát. Ebből az következik: az eljárásban bizonyítani kell az egész élettársi kapcsolat tartamára az örökhagyó és a felperes jövedelmét és minden egyéb hozzájárulását.

Ha a felperes már az elsőfokú bíróság eljárását is sérelmezte a bizonyítás felvételét és annak ténybeli megállapítását illetően, fellebbeznie kellett volna az ítélet indokolása ellen ahhoz, hogy a felülvizsgálati eljárásban eredményesen tudjon hivatkozni a tájékoztatási kötelezettség megsértésére. Nem sértett eljárási szabályt a másodfokú bíróság sem, amikor az elsőfokú bíróság által tett ténymegállapításra nem fogantatosított további bizonyítást. A fellebbezési eljárásban ugyanis a másodfokú bíróság kizárólag a felperes kötelmi jogi igénye körében foglalta el azt az álláspontot, hogy az elsőfokú bíróság nem folytatta le teljeskörűen a bizonyítást a felperes különvagyon felhasználására, így kizárólag annak kiegészítése volt indokolt.

A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok egybevetésével, okszerűen, a logika szabályainak megfelelő mérlegelésével határozta meg az örökhagyó jövedelmét. Helyesen mérlegelte a felperes gyermekével szemben fennálló tartási kötelezettségét és azt is, hogy az örökhagyó biztosította ingatlanában a felperes és gyermeke lakhatását, ezzel tette lehetővé a felperes különvagyoni ingatlanának a hasznosítását. A másodfokú bíróság által mérlegelés útján megállapított tényállás felülmérlegelésének a felülvizsgálati eljárásban nincs helye. A felperes és az örökhagyó szerzési arányának újraszámítása és a beruházás értékében való részesedés arányának újbóli meghatározása a másodfokú bíróság által értékelt bizonyítékok olyan felülmérlegelését jelentené, ami törvénysértés hiányában indokolatlan és a jogszabály nem teszi lehetővé.

A Kúria döntése és jogi indokai

A Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta felül.

A felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálása előtt a Kúria az alábbiakra mutat rá: a felülvizsgálati eljárás tárgya a régi Pp. 270. § (2) bekezdés alapján a jogerős határozatnak a felülvizsgálati kérelem keretei között történő felülbírálat. A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) 4. pontja szerint a felülvizsgálati kérelem - mint az eljárást megindító és annak kereteit meghatározó rendkívüli jogorvoslati eszköz - jogi jelentősége egyebek között abban jelölhető meg, hogy a Kúria a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt ok vagy okok keretei között bírálhatja felül. Ennek következtében eljárása során csak azon jogszabálysértés, vagy jogszabálysértések fennállását vizsgálhatja, amelyeket a fül felülvizsgálati kérelmében megjelölt.

A régi Pp. 272. § (2) bekezdése a felülvizsgálati kérelem tartalmi kellékeit akként határozza meg, hogy annak tartalmaznia kell: a támadott határozat megjelölését, a Kúria döntésére irányuló határozott kérelmet, a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölését, továbbá a jogorvoslati kérelem indokolásának ismertetését.

A PK vélemény 3. pontja szerint a felülvizsgálati kérelem központi eleme a megsértett jogszabályhely megjelölése és a jogszabálysértés körülírása. Az előbbivel szemben az a követelmény érvényesül, hogy a fél a felülvizsgálati kérelemben pontosan jelölje meg a jogforrást és azon belül azt a konkrét jogszabályhelyet, amelynek megsértésére hivatkozik. A jogszabálysértés tartalmi körülírása keretében pedig a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő félnek szöveges formában is meg kell fogalmaznia a jogerős ítélet általa sérelmezett és a rendkívüli perorvoslatot megalapozó fogyatékoságát, amellyel kapcsolatosan részletesen ki kell fejtenie jogi álláspontját.

Ha a fél felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletet több okból is támadja; vagyis több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásnak rendelkeznie kell a régi Pp. 272. § (2) bekezdésében meghatározott tartalmi követelményekkel (PK vélemény 6. pont). A felülvizsgálati kérelem előterjesztőjének tehát valamennyi, a jogerős ítélet jogszabálysértő voltára történő hivatkozása esetében konkrétan meg kell jelölnie az álláspontja szerint megsértett jogszabályhelyet, szövegesen elő kell adnia a jogszabálysértést és a jogszabálysértésre való hivatkozás indokait. Érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatóak, amelyek esetében a régi Pp. 272. § (2) bekezdésében meghatározott tartalmi követelmények maradéktalanul teljesültek (BH 2015.307.).

A felperes elsődleges felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult, mert az elsőfokú bíróság jogszerűen állapította meg, hogy az ingatlanon végzett beruházások a felperes vagyonából történtek. A felülvizsgálati kérelem ebben a részében nem tartalmaz megsértett jogszabályhelyet és azt sem fejt ki, hogy a másodfokú bíróság miért sértett jogszabályt, amikor nem látta bizonyítottnak a beruházások felperes vagyonából való megvalósítását. A Kúria ezért érdemben nem vizsgálta a felülvizsgálati kérelemnek ezt a részét.

A felülvizsgálati kérelem érdemben elbíráلható része részben megalapozott.

A felperes felülvizsgálati kérelmében eljárási és anyagi jogi jogszabályok megsértését állította. A régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján az eljárási szabálysértésnek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással kell lennie, ennek hiányában a Kúria a megtámadott határozatot hatályában fenntartja. A Kúria ennek megfelelően elsődlegesen azt vizsgálta, hogy történtek-e eljárási szabálysértések; ha igen azok az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással voltak-e.

Megalapozatlanul állította a felperes, hogy a másodfokú bíróság megsértette a régi Pp. 3. § (3) bekezdésébe foglalt tájékoztatási kötelezettség szabályait azzal, hogy nem hívta fel az élettársak 1984-1987. évek közötti jövedelmének bizonyítására. Az elsőfokú bíróság a 13. sorszámú végzésében tájékoztatta a feleket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről és a bizonyítás sikertelenségének következményeiről. A felperest arról tájékoztatta: őt terheli az örökhagyó halálakor fennálló élettársi vagyontömeg körének, értékének, továbbá a felperes és az örökhagyó hozzájárulásai mértékének, arányának bizonyítása (13. sorszámú végzés 1. oldal utolsó bekezdés). A szerzéshez való közreműködés arányának bizonyítása pedig feltételezi az élettársi együttélés teljes időtartamában keletkezett jövedelmek bizonyítását függetlenül attól, hogy az elsőfokú bíróság a végzésben külön felhívta a felperest az elvégzett beruházások idején befolyt jövedelmek és az egyes munkához történő hozzájárulási arányok bizonyítására is.

A felek a tájékoztatás ismeretében bizonyítási indítványukat elő is terjesztették (a II. rendű alperes 16., a felperes 18. sorszám alatt), továbbá a felperes a 18. sorszám alatti előkészítő iratában azt vállalta, hogy a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságtól (a továbbiakban: NYUFI) általa megszerzett adatokat bejelenti. Az elsőfokú bíróság a bizonyítási indítványok alapján meg is kereste a NYUFI-t a felperes és az örökhagyó 1979. és 2015. október 3. közötti jövedelme és nyugdíja közlése végett (17/I. és 17/II. sorszámú megkeresések); a NYUFI a megkeresésnek eleget is tett, de nyilvántartásában csak 1988. évtől kezdődően voltak adatok (31.-34. sorszámú iratok). A felperes a 35. sorszámú előkészítő iratában azt jelentette be, hogy az 1978-1988. évek közötti időszakban elért jövedelmekre nincs adata és a táblázata is 1988. évtől kezdődően tartalmazta az élettársak bevételeit. A felperes tehát tisztában volt azzal, hogy a szerzési arányhoz az együttélés teljes időtartamára bizonyítani kell a

felperes és az örökhagyó jövedelmét, fel sem merülhet, hogy bizonyítási kötelezettségét az elmaradt tájékoztatás miatt nem tudta teljesíteni. Az elsőfokú bíróság teljesítette a tájékoztatási kötelezettséget, ezért ez a másodfokú bíróságot ismételten nem terhelte.

A régi Pp. tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2009. (VI.24.) PK vélemény 10) pontja szerint a bizonyítékokat a bíróságnak az érdemi határozatában kell értékelnie. Annak nincs akadálya, hogy ha az adott tényre vonatkozóan foganatosított bizonyítást nem tartja elégségesnek - e tény közlése nélkül - a felet további bizonyítási indítvány előterjesztésére hívja fel. Ez azonban nem kötelezettsége és elmaradása nem eljárási szabálysértés.

A felperes részben megalapozottan állította, hogy a másodfokú bíróság a felperes és az örökhagyó jövedelmének; és így a szerzésben való közreműködésük arányának meghatározásakor megsértette a régi Pp. bizonyítékok mérlegelését szabályozó 206. § (1) bekezdését.

A régi Pp. 270. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálata csak jogszabálysértésre hivatkozással kérhető. Jogszabálysértésnek tekinthető a megalapozatlan ítélet meghozatala is. Megalapozatlanságról azonban csak akkor lehet szó, ha a tényállás felderítetlen maradt, vagy a megállapított tényállás iratellenes, okszerűtlen, logikai ellentmondást tartalmaz. Következetes a Kúria ítélkezési gyakorlata abban, hogy a mérlegelési szabadság a felülvizsgálati eljárásban korlátozott: a Kúria a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megváltoztatására csak kivételesen, abban az esetben jogosult, ha a felülvizsgálni kért jogerős határozat iratellenes, vagy kirívóan okszerűtlen, logikátlan, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz (EBH 2006.1526., BH. 1996.373.). Nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; kizárólag az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119. II.).

A másodfokú bíróság a régi Pp. 206. § (1) bekezdés megsértése nélkül jutott arra a következtetésre: a felperes nem bizonyította azt az állítását, hogy az örökhagyó halála után, 2015. október 9. napján készpénzben felvett 500.000 forintot az ingatlanon végzett beruházásokra fordította, mert az erre a célra való felhasználást számla, vagy egyéb bizonyíték nem támasztotta alá. Az a felülvizsgálati érvelés, hogy a felperes a másodfokú bíróság előtti személyes meghallgatásakor így nyilatkozott, még nem teszi a másodfokú bíróság mérlegelését iratellenessé vagy kirívóan okszerűtlenné.

Megalapozatlanul állította a felperes a felülvizsgálati kérelemben, hogy a másodfokú bíróság jogszabálysértően, okirati bizonyítékok nélkül állapította meg az örökhagyó 1984-1987. évek közötti időtartamban elért munkabérét havi 3.500 forintban. A másodfokú bíróság által hivatkozott, a Tatai Városi Bíróság 1983. június 20. napján meghozott 2.P.20.261/1983/4. számú ítélete (6/2.sorszám alatt csatolt irat) ugyanis nem csak az örökhagyó 1978. és 1983. május 31. napja közötti időszakban elért jövedelmére tartalmaz adatokat, hanem azt is rögzíti: az ítélethozatalkor az alperes jövedelmének 20%-a 700 forint körüli összeg volt. Ebből a másodfokú bíróság megalapozottan következtetett arra, hogy az örökhagyónak az alapösszeg meghatározásának alapjául szolgáló bevétele 1983. június hónaptól kezdődően havi 3.500 forint volt.

A másodfokú bíróság a felperes 1984-1987. évek közötti időtartamban elért munkabérét azt igazoló adatok hiányában jogszabálysértés nélkül, a régi Ptk. 578/G. § (1) bekezdés második fordulatának helyes alkalmazásával tekintette az örökhagyó jövedelmével azonos mértékűnek.

A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló iratokkal egyezően állapította meg a felperes 1995. évi és 1996. január és október hónapok közötti munkabérének összegét is. A K. Kormányhivatal 34. sorszámú kimutatásához csatolt előnyugdij megállapításáról szóló határozat ötödik lapja tartalmazza a felperes 1995. és 1996. évi béradatait: az 1995. és 1996. évben kifizetett 202.909 forint és 168.000 forint bért. A felperes által a felülvizsgálati kérelemben munkabérnek tekintett 330.633 forint és 320.250 forint nem a ténylegesen kifizetett bér, hanem a kifizetett bér alapján számított éves (arányos) bér. Az eltérés abból adódik, hogy a felperes munkaviszonya 1995. augusztus 12. napján megszűnt és

1995. augusztus 13. napjától 1996. március 24. napjáig passzív joggal táppénzt vett igénybe; továbbá 1995. május 10. napján munkanélküli-járadékot igényelt (6/F/5. sorszámú irat) és 1996. október 8. napjától kezdődően megállapították az előnyugdíjra jogosultságát (34. sorszámú irat).

Annyiban alapos a felperes felülvizsgálati kérelme, hogy a másodfokú bíróság a felperes és az örökhagyó nyugdíja összegének meghatározásakor a NYUFI 31. és 32. sorszámú kimutatásaiban foglalt havi nyugdíjak összeadásakor számítási hibát vétett: az örökhagyó 2012. évi nyugdíját 14 hónappal; a felperes 2004. évi nyugdíját pedig 11 hónappal számolva határozta meg. A felülvizsgálati kérelemnek megfelelően a felperes nyugdíjának összege helyesen 13.899.785 forint; az örökhagyó nyugdíjaként pedig a felülvizsgálat korlátai miatt a felperes által meghatározott összeg, 15.010.833 forint vehető figyelembe.

A felperes megalapozottan sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság az élettársak szerzésben való közreműködése arányának meghatározásakor nem értékelte: a felperes nyugdíjazása után még dolgozott, amiből a nyugdíja mellett rendszeres jövedelme származott. A felperes erre a tényre állításait és bizonyítási indítványait előterjesztette, az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást le is folytatta. A jogerős ítélet ennek ellenére nem tartalmaz erre vonatkozó tényállást, amiből az következik, hogy a másodfokú bíróság elmulasztotta a felperes előadásának és az ezt alátámasztó bizonyítékoknak az értékelését. A Kúria ezt a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján pótolta.

A felperes a nyugdíj mellett elért munkabére összegének megállapításához kérte **B. Á.** tanú felülvizsgálati kérelemhez csatolt munkaszerződéseinek bizonyítékkénti értékelését. A régi Pp. 275. § (1) bekezdés alapján a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye és a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt, ezért ezeket a bizonyítékokat kizárólag akkor lehet figyelembe venni, ha azok már a jogerős ítélet meghozatala előtt is a bíróság rendelkezésére álltak.

A 2017. június 28. napján tartott tárgyaláson a felperesi képviselő birtokában volt a tanútól származó munkaszerződés, a felperes képviselőjének kérdésére a tanú hozzá is járult annak ismertetéséhez (38. sorszámú jegyzőkönyv 2-3. oldal). A jegyzőkönyv azonban nem tartalmazza az ismertetés megtörténtét, az esetlegesen ismertetett okirat tartalmát. A régi Pp. 117. § (1) bekezdés c) pontja szerint a jegyzőkönyvben egyebek mellett különösen fel kell tüntetni az okiratok bemutatásának megtörténtét. A jegyzőkönyv ezt nem tartalmazza és a felperesi képviselő sem kérte a régi Pp. 117. § (4) bekezdése alapján a felmerült körülmény vagy elhangzott nyilatkozat jegyzőkönyvbe vételét. Ebből az a következtetés vonható le, hogy a tárgyaláson nem történt meg az okirat ismertetése. Erre utal az is, hogy a tanú kihallgatásakor munkabérének összegét nem az okiratban foglalt összegben határozta meg: a tanúvallomás szerint „talán 50.000 forintot keresett” míg a felülvizsgálati kérelemhez csatolt munkaszerződések szerint a tanú 1999. és 2000. évi munkabére 25.500 forint és 40.000 forint volt.

Mindezekből az következik: a felülvizsgálati kérelemhez csatolt munkaszerződések az első- és másodfokú eljárásban még nem álltak a bíróság rendelkezésére, a felperes azokat csak a felülvizsgálati kérelemhez csatolta. A Kúria ezért a régi Pp. 275. § (1) bekezdés alapján az okiratokat nem értékelte bizonyítékként; a felperes nyugdíjazása utáni munkavégzésének tényét és az elért jövedelme összegét az egyéb rendelkezésre álló bizonyítékok alapján állapította meg.

A felperesnek azt az állítását, hogy nyugdíjazása után 1998. júliustól 2004. április végéig dolgozott, (4. sorszámú jegyzőkönyv 3. oldal, 35. sorszámú előkészítő irat 1-2. oldal) alátámasztotta Zách Andrea (11. sorszámú jegyzőkönyv 13. oldal), **B. Á.** és **B. Á.** (38. sorszámú jegyzőkönyv 3. és 4. oldal) tanúk vallomása. A felperes az elért munkabére összegét 2000. december 31. napjáig a napi négy órás munkavégzésre tekintettel havi 20.000 forintban; 2001. január 1. napjától a napi nyolc órás munkavégzésre tekintettel 40.000 forintban jelölte meg. Ezt alátámasztó bizonyítékok azonban nem álltak a bíróság rendelkezésére, a kihallgatott tanúk megközelítőleg sem tudták meghatározni a felperes ebben az időszakban elért munkabérének összegét, **B. Á.** tanú is csupán annyit tudott, hogy a felperes nála kevesebbet keresett.

A Kúria ezért a felperes jövedelmét erre az időszakra mérlegeléssel; a négy órás munkavégzés időtartamára 2000. december 31. napjáig az adott évre megállapított kötelező legkisebb munkabér (a továbbiakban: minimálbér) felében; a teljes munkaidőben végzett munkára 2001. január 1. napjától 2001. december 31. napjáig az adott évre megállapított minimálbérben állapította meg. 2002. január 1. napjától kezdődően a minimálbér meghaladta a felperes által állított havi 40.000 forintot, ezért 2002. január 1. és 2004. április 30. napja közötti időtartamban a felperes munkabérét havi 40.000 forintban határozta meg. A Kúria a mérlegelésnél azt vette figyelembe, hogy a felperes munkabére a nyugdíjazása előtt is a minimálbér körüli összegű volt.

A felperes elért munkabére ezen számítás alapján 1998. július 1. napjától december 31. napjáig az 1998. évre a 223/1997. (XII.8.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésében megállapított havi 19.500 forint minimálbér alapul vételével havi 9.750; hat hónapra 58.500 forint. 1999. évre a 228/1998. (XII.30.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésében megállapított havi 22.500 forint minimálbér alapul vételével havi 11.250; egy évre 135.000 forint. 2000. évre a 215/1999. (XII.26.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésében megállapított havi 25.500 forint minimálbér alapul vételével havi 12.750; egy évre 153.000 forint. 2001. évre a 197/2000. (XI.27.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésében megállapított havi 40.000 forint minimálbér alapul vételével havi 40.000; egy évre 480.000 forint. 2002. január 1. napjától 2004. április 30. napjáig havi 40.000; összesen 1.120.000 forint; az elért összes bevétele 1.946.500 forint.

A felperes megalapozatlanul érvelt azzal, hogy az élettársak szerzési aránya mérlegelésénél a másodfokú bíróság az örökhagyó munkabérét azért nem a ténylegesen két gyermek után fizetett gyermektartásdíjjal csökkentette, mert a felperes gyermekének tartásáról az örökhagyóval közös háztartásban kellett gondoskodnia (vagyis figyelembe vette azt, hogy az örökhagyó is hozzájárult a felperes gyermekének a tartásához). A jogerős ítéletben ugyanis fel sem merült, hogy az örökhagyó is hozzájárult a felperes gyermekének természetbeni tartásához. A másodfokú bíróság az örökhagyó jövedelmét azért csak az egy gyermek javára megállapított gyermektartásdíjjal csökkentette, mert a felperes is köteles volt 1984. évig a saját kiskorú gyermekének természetbeni tartására, amelynek költségei a jövedelmét terheltek (jogerős ítélet 15. oldal első bekezdés). A másodfokú bíróság mérlegelésének lényege szerint a felperes gyermekének tartására fordított költségek: a felperes házastársa által fizetett gyermektartásdíj és a felperes jövedelméből a gyermek természetbeni tartására fordított összeg nem számít bele az élettársak szerzési arányába. Ezt azonban nem úgy számolta el, hogy a felperes havi jövedelmét is csökkentette a gyermeke természetbeni tartásának költségeivel, hanem az örökhagyó oldalán nem két; hanem egy gyermek tartási költségeit számolta el. Ez a számítási mód a felperes és az örökhagyó jövedelmének az arányain nem változtat, a felülvizsgálati kérelem érvelésével szemben nem jelenti azt sem, hogy a felperes terhére kétszer számolná el a bíróság a gyermeke tartási költségeit. A másodfokú bíróság mérlegelése nem tekinthető kirívóan okszerűtlennek, logikátlanak, ellentmondásosnak, ezért nincs helye a Kúria általi felülmérlegelésnek.

Nem ütközik sem jogszabályba, sem a kialakult bírói gyakorlatba a másodfokú bíróságnak az a mérlegelése, hogy a felperes ingatlana hasznosításából befolyt jövedelmet csak részben számolta el a javára. Teljesen okszerű az az indoklás, hogy a felperes ingatlanának bérbeadását kizárólag az ez lehetősége: az örökhagyó biztosította a felperes és gyermeke lakhatását a tulajdonában álló ingatlanban, ezáltal ő is hozzájárult a hasznosításhoz, ezért az ebből származó bevételt részben a javára kell elszámolni. A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott BDT 2015. 3347. számú döntésben kifejtett álláspont az eltérő tényállás miatt az adott ügyben nem alkalmazható: a hivatkozott döntésben az élettársak az egyik élettárs ingatlanában éltek és ő hasznosította bérbeadás útján az ingatlanait, ezért fel sem merülhetett, hogy a hasznosítás lehetőségéhez a másik élettárs bármilyen módon hozzájárult.

A Kúria a régi Pp. 275. § (4) bekezdés alapján a másodfokú bíróság által részben iratellenesen, ezáltal a régi Pp. 206. § (1) bekezdését sértően megállapított tényállást az alábbiak szerint módosította: a

felperes nyugdíja a másodfokú bíróság által megállapított 13.848.129 forinttal szemben 13.899.785 forint (az eltérés + 51.656 forint); továbbá a felperes jövedelméhez hozzá kell adni a nyugdíj mellett folytatott munkából szerzett 1.946.500 forint bevételét is. A felperes élettársi kapcsolat tartama alatt befolyt összes jövedelme: 20.188.374 forint (a másodfokú bíróság által megállapított 18.190.218 forint + 51.656 forint + 1.946.500 forint). Az örökhagyó nyugdíja a másodfokú bíróság által megállapított 15.129.707 forinttal szemben 15.010.833 forint (az eltérés: - 118.874 forint); az élettársi kapcsolat tartama alatt befolyt összes jövedelme: 16.600.195 forint (a másodfokú bíróság által megállapított 16.719.069 forint - 118.874 forint). Az élettársak összjövedelme 36.788.569 forint; ezen belül a szerzési arány a felperesre kedvezőbben 54,87% (20.188.374/36.788.569) - 45,12% (16.600.195/36.788.569).

A másodfokú bíróság nem sértette meg a régi Ptk. 578/G. § (1) bekezdés rendelkezéseit, amikor ezt a szerzési arányt egységesen állapította meg az élettársi kapcsolat teljes tartamára. A következetes bírói gyakorlat szerint ugyanis az élettársak szerzésben való közreműködési arányát az együttélés teljes tartama alatt befolyt összes jövedelmük összevetésével, az életközösség egészére egységesen kell meghatározni függetlenül attól, hogy az együttélés egyes elkülöníthető szakaszaiban eltérő volt a közreműködésük aránya; és az élettársak valamennyi vagyontárgyon ezen, az életközösség egészére irányadó szerzési arálynak megfelelően szereznek tulajdoni hányadot (BH 1996.258., BDT 2011.2492.).

Ennek eredményeként a felperest az ingatlanban a közös vagyonból 1987; 1994. és 2006. években keletkezett 2.752.342 forint, továbbá a 2014-2015. évben keletkezett 548.789 forint értékelkedés 54,87%-a: 1.510.210 + 301.120 forint és a 2014-2015. évi saját vagyonából keletkezett 2.064.491 forint értékelkedés; összesen 3.875.821 forint illeti meg élettársi közös vagyon megosztása jogcímen.

A másodfokú bíróság a régi Ptk. 578/G. § (1) bekezdés rendelkezéseinek megsértésével számolta el ezzel az összeggel szemben a felperest a végrendelet alapján megillető holtig tartó haszonélvezeti jog értékét, mert az anyagi jogszabályok az élettársi közös vagyon megosztásakor nem biztosítják a méltányosság alkalmazását és a másodfokú bíróság által alkalmazott elszámolás nem jelent méltányosságot.

A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 31. § (5) bekezdése kizárólag a házastársi közös vagyon megosztásakor írja elő: a bíróságnak gondoskodnia kell arról, hogy a vagyoni igények rendezésénél egyik házastárs se jusson méltánytalan vagyoni előnyhöz. Ezt a jogszabályi rendelkezést utaló szabály hiányában nem lehet az élettársi közös vagyon megosztására alkalmazni. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:516. § (3) bekezdése az élettársak közötti törvényes vagyoni jogi rendszer szabályai között ugyan már előírja a méltányosság alkalmazását, de kizárólag a szerzésben való közreműködés arányának megállapításakor és ez a jogszabályi rendelkezés adott ügyben a Ptk. hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 50. § (1) bekezdése alapján még nem alkalmazható.

A jelen ügyben az eltérő jogi helyzet miatt a másodfokú bíróság által hivatkozott BH 1984. 225. szám alatt közzétett döntésben kifejtett álláspont sem irányadó. A hivatkozott döntés a jogerős ítélet meghozatala előtt 32 évvel hatályon kívül helyezett, az állampolgárok lakás- és üdülőtulajdonának egyes kérdéseiről szóló 32/1971. (X.5.) Korm. rendeletben előírt tulajdonszerzési korlátozás által keletkezett, a tulajdonszerzésben ugyanúgy résztvevő, de a korlátozás miatt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető tulajdonjogot nem szerezhető élettársat ért sérelem kiküszöbölésére alkalmazta a méltányosságot. Ilyen, vagy ehhez hasonló sérelem az adott ügyben nem merült fel.

Az örökhagyó hagyatékát a közjegyző a Ptk. 7:3. § (1) bekezdése és a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény 2. § (1) bekezdése alapján alkalmazható régi Pp. 148. § (2) bekezdése alapján az örökhagyó végintézkedése és a felek hagyatéki eljárásban kötött egyezsége alapján adta át, a felperes az örökhagyó végintézkedése alapján szerzett az ingatlanon holtig tartó haszonélvezeti

jogot. Fel sem merült a perben, maguk az alperesek sem hivatkoztak arra, hogy a végrendeleti juttatás az ingatlanra fordított felperesi különvagyonni és az élettársak közös vagyoni beruházásának az ellentételezése volt. A felperest akkor is megillette volna a haszonélvezeti jog, - és az alperesek akkor is haszonélvezeti joggal terhelten szerzik meg öröklés jogcímén az ingatlant - ha az élettársak az ingatlanon semmilyen beruházást nem végeznek. A másodfokú bíróság azzal, hogy a felperest élettársi közös vagyon megosztása jogcímén megillető követelést a haszonélvezeti jog értékével elszámoltnak tekintette, megfosztotta a felperest az őt megillető követelésétől egy más jogcímen kapott juttatásra tekintettel; az alpereseket pedig vagyoni előnyhöz juttatta: elszámolási kötelezettség nélkül szerezték meg az ingatlan tulajdonjogát a beruházásokkal növekedett értéken.

A másodfokú bíróság azt tekintette az alperesekre méltánytalannak, hogy a felperest megillető haszonélvezeti jog miatt állagörökösi minőségük ellenére sem juthatnak hozzá az ingatlan birtokához. Ez az állapot azonban nem az élettársi közös vagyon miatti elszámolás, hanem az örökös végrendeletének a következménye és nem eredményezheti azt, hogy erre tekintettel a felperes elessen az őt élettársi közös vagyon megosztása jogcímén megillető követeléstől.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmének megfelelően ez nem beszámítás és a jogerős ítélet nem a régi Ptk. 296. §, hanem a felülvizsgálati kérelemben szintén megjelölt régi Ptk. 578/G. § (1) bekezdés rendelkezéseit sérti.

A Kúria a kifejtettekre tekintettel a jogerős ítéletet az első- és másodfokú perköltségre is kiterjedően a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján részben hatályon kívül helyezte és - mivel a peradatok rendelkezésre állnak - az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta. Az alperesek által élettársi közös vagyon megosztása jogcímén fizetendő összeget személyenként 1.937.910 forintban és az elsőfokú bíróság ítélete szerinti késedelmi kamatban állapította meg, ezt meghaladóan a jogerős ítélet keresetet elutasító rendelkezését a régi Pp. 275. § (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

A Kúria döntése miatt változott a felek pernyertességének - pervesztességének aránya; a kereset 65% arányban lett alapos, a fellebbezés 28% arányban eredményes, ezért módosult az első- és másodfokú perköltség, a le nem rótt eljárási és fellebbezési, továbbá az állam által előlegezett költség viselése. A Kúria erről a régi Pp. 239. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 81. § (1) bekezdése, 82. § (2) bekezdése, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdése, 42. § (1) bekezdés a) pontja, 46. § (1) bekezdése alapján határozott.

Záró rész

A felek nem terjesztettek elő közös kérelmet a vészhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir.) 21. § (3) és (4) bekezdése szerinti tárgyalás tartására. A Kúria ezért a felülvizsgálati kérelmet a Veir. 29. § (2) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felperes felülvizsgálati kérelme a felülvizsgálat pertárgyértékhez (4.516.789 forint) viszonyítva 86%-ban (3.875.820 forint) eredményre vezetett. A Kúria a régi Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 81. § (1) bekezdése és 82. § (2) bekezdése szerint kötelezte az alpereseket a felperes felülvizsgálati eljárási részperköltségének megfizetésére. Ennek összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján állapította meg.

A felperes és az alperesek a felülvizsgálat eredményessége arányában, a már hivatkozott perköltség-viselési szabály, továbbá a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján kötelesek a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt, az Itv. 50. § (1) bekezdése szerint számított felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére, továbbá a felperes részleges költségmentessége folytán az általa le nem rótt illeték 50%-át az IM. rendelet 14. § alapján az állam viseli.

Budapest, 2020. június 30.

. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. a tanács elnöke, Nyírőné dr. Kiss Ildikó s.k. előadó bíró, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelül: